De Hominis Natvra, secondvm Hippocratem:

Itemq́;

De Officina Sangvinis Venarvm'qve Principio.

Dispvtationes Binæ.

Ex Diexodica enarratione, libri Hippoc. de Hominis Natura, summatim excerptæ: & pro Mense Iunio & Iulio, Exercitij publici Causa, ad disputandum propositæ

A'

Io. Nicolao Stvpano.

AD

Illustres & Generosos D.D. Barones Raphaelem et Andream de Leszno, Palatinidas Brestenses fratres.

Respondentibus
D. Rvdolpho Saltzmano Argent.
Ad diem Iunij 6. &
D. M. Io. Henrico Ryhinero. Basiliens.
Ad diem Iulij 4.

Basileæ, Typis Conradi Waldkirchij.
CIↃ IↃ XCVII.

ILLVSTRIBVS AC GENEROSIS D. D. BARONIBVS D. RAPHAELI ET D. ANDREAE DE LESZNO, *Palatinid. Brestensibus Fratribus.*

HAντες ἄνθρωποι, inquit Arist. initio Metaphysicorum, τοῦ εἰδέναι ὀρέγονται φύσει, σημεῖον δ' ἡ τῶν αἰσθήσεων ἀγάπησις. i. Omnes homines ex ipso instinctu naturæ, sciendi cupidi sunt: apparetque hoc vel ex eo, quod Sensus, quibus omnis scientiæ fundamentum nititur, tantopere diligunt: & si quo eorum priuantur, mœrent. Cum autem rerum, quæ cognitu dignæ sunt, infinita propè existat Varietas: & aliarum item atq; aliarum cognitio, alijs atq; alijs hominibus, magis vtilis honestaq; sit. Ea sanè cognitio, qua nos ipsos cognoscimus, & contemplamur generationis nostræ principia & causas, quibus corpus nostrum, ex tanta partium, ad alios atq; vsus spectantium varietate constans, primum formatur: deinde augetur: tertio nutritur & conseruatur: Varijs item Affectibus, Salubrib. & Insalubribus obnoxium redditur: Vt imprimis quidem est Necessaria ijs, qui vera Methodo Sanitatem conseruare, & Morbos curare cupiunt: Ita deinde etiam honesta iocundaq; est, omnibus generosis Animis, Vsumq; obtinet multiplicem, non ad Intellectum solomodo illustrandum: Sed etiam ad Mores formandos. Quis enim tam superbo, feroque Animo esse posit, qui non aliquantum mitescat, si cognouerit, qua Materia, quo Loco, quibus in vniuersum causis, ortus sui primordia habuerit: quibus præterea Affectibus, eorundem ratione, sit obnoxius? Huius doctrinæ, Galeno teste, Vera fundamenta, primus nobis tradidit Hippocrates, in libro de Hominis Natura. Cuius diexodicam enarrationem, cum nuper absoluissem, cuperemque plurimis prodesse: præcipua capita Argumentaq; totius illius Doctrinæ, summatim comprehensa, in binas disputationes digessi: easq; pro binis proximis Mensibus, Iunio & Iulio. Exercitij menstrui causa, secondum Collegij Medici nostri leges, publicè disputandas proposui. Easdem verò ambas Vobis, Generosiss. Domini BARONES AC PALA-

TINIDAE Dicandas cõſecrandasq; eſſe cenſui, quod in Iuuenili hac Veſtra ætate, cernerem ſingulare Specimẽ eius Virtutis, quæ hodie Polonicæ gentis, ferè peculiaris eſſe videtnr, vt Illuſtriſs. Generoſiſs. & Nobiliſsimi quiq; eorum, diſcendarum Linguarum, & comparandæ rerum pulcherrimarum cognitionis cauſa, Longas peregrinationes ſuſcipiant, ſumptusq; maximos faciant. Ad quod Inſtitutum, vt Maiorum veſtrorum Exempla, & Parentum Magnificentia vos inuitarunt: ita quoq; hoc tempore, binorum Veſtræ Iuuentutis Moderatorum: nempe Nobiliſs. D. Ioannis Ampliæ, Ephori Veſtri ſingularis eruditio atq; Prudentia: & D. M. Pauli Virdungi diligentia, plurimum iuuant & promouent. Vt certo ſperare queamus. Vos ambos aliquando, ſingularia totius Patriæ Lumina & Collumina futuros. Quod vt Vobis feliciter contingat. Deum Opt. Max. rogamus.

Nominis Veſtri
Obſeruantiſſ.

Ioan. Nicol. Stupanus Profeſſ. Medicinæ
Ordinarius in Academia Baſilienſi.

THESIS I.

De hominis natura disputaturi, primo omnium generatim, quid natura sit, meritò docere debemus. Nam vt rectè apud Platonem in Phædro dicitur, neque Animæ neque corporis natura cognosci potest, absque τῆς τȣ̃ ὅλȣ φύσεως, *id est. Naturæ vniuersalis cognitione.*

II.

Eam alij atque alij, aliter atque aliter definiuerunt: nos cæteris omnibus præferimus Hippocratis, Platonis, Aristotelis & Galeni siue definitiones: siue expressos definiendæ Naturæ Modos. Quæ, etsi verbis differant, reipsa tamen idem significare eas dicimus.

III.

Arist. lib. 2. Physicorum cap. 1. tanquam philosophus Naturalis, per ea definiuit Naturam, quæ sunt Vniuersalia maximè, & de ijs quodammodo dici possunt, quæ Galenus, Plato & Hippocrates: in Naturæ Definitione exprimunt, aut exprimenda censent.

IV.

Dixit enim eam esse: Ἀρχὴν τινὰ καὶ αἰτίαν τȣ̃ κινεῖσθαι καὶ ἠρεμεῖν, ἐν ᾧ ὑπάρχει, πρώτως, κατ' αὐτὸ, καὶ μὴ κατὰ συμβεβηκός. *i. Principium & caussa motus & quietis, ei in quo inest, per se, & non per Accidens.*

V.

Galenus vt Medicus, expressit Naturam sublunarium maximè rerum, & quidem per id, quod vt Arist. ita etiam idem esse censet caussam, omnium motionum: nempe talem calidi frigidi, humidi siccique mixtionem.

VI.

Itaque lib 3. de Temp. cap. 4. sic ait Φύσιν δ' ὅταν εἴπω, τὴν ὅ-

λὴν οὐσίαν τε καὶ κρᾶσιν λέγω, τὴν τῶν πρώτων στοιχείων, θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ, id est, cum naturam nomino, totam essentiam atque temperamentum quatuor primorum Elementorum intelligo: nempe Calidi, Frigidi, Sicci & Humidi.

VII.

Plato ex sua & Hippocratis sententia, censet Naturam per ea esse explicandam, quæ nostris sensibus possint maximè esse propinqua, & tamẽ explicare Naturam. Cuiusmodi sunt partes, ex quibus quæque res naturalis constat, earumque vires quas habent, ad agendum aut patiendum: nam ex partium viribus promanant actiones, quæ in sensum cadunt.

IIX.

Itaque sub finem fere Dialogi Phædri. sic loquitur Socrates ἆρ᾽ οὐχ ὧδε χρὴ διανοεῖσθαι περὶ ὁτουοῦν φύσεως; πρῶτον μὲν, ἁπλοῦν ἢ πολυειδές ἐστιν, οὗ περὶ βουλησόμεθα εἶναι αὐτοὶ τεχνικοὶ, καὶ ἄλλους δυνατοὶ ποιεῖν. Επειτα δὲ ἐὰν μὲν ἁπλοῦν ᾖ, σκοπεῖν τὴν δύναμιν αὐτοῦ, τινὰ πρὸς τί πέφυκεν, ἐς τὸ δρᾶν ἔχον, ἢ τίνα εἰς τὸ παθεῖν ὑπὸ τοῦ. Εὰν δὲ πλείω εἴδη. ταῦτα ἀριθμήσαντες, ὅπερ ἐφ᾽ ἑνὸς, τοῦτ᾽ ἰδεῖν ἐφ᾽ ἑκάστου, τό τι ποιεῖν πέφυκεν, ἢ τό τι παθεῖν ὑπὸ τοῦ. Quorum sensus est. In quærenda cuiusque Rei Natura, Primo inuestigandum. Num ea simplex sit an composita? Et si simplex existat: quærendum, quam vim habeat ad agendum aut patiendum? Sin fuerit composita: tũc quærendum ex quibus componatur? Et quam vim, eorundem ratione, obtineat itidem ad agendum aut patiendum.

IX.

Secundum hos igitur, simplicis quidem substantiæ Natura erit vis; quam illa habet, ad agendum & patiendum: & qui nouit idipsum optime: is optime eius naturam cognoscet, econtrà, qui tantummodo idipsum ex parte cognoscit: ex parte tantummodo eiusdem naturam nouit.

X.

Compositæ verò substantiæ Natura est, mixtio atque vnio eorum

rum quibus illa cõſtat, unà cum facultatibus & viribus, quas eadem res, ex huiuſmodi mixtione acquirit.

XI.

Et qui nouit, ex quibus ſimplicibus conſtet res quæpiam, & quas vires eadem res ad agendum patiendumq́; obtineat, ex ipſorum quibus componitur mixtione: is eius naturam intelligit.

XII.

Totam quidem, ſi quidem omnes vires eius cognoſcat. Ex parte autem tantũ, ſiquidem aliquas tantummodo nouerit.

XIII.

Hunc cognoſcendæ Naturæ modum, hauſit Plato ex Hippocrate, qui vt loco iam citato dicitur; Hominis Naturam ſecundum hanc Methodum enarrauit: nempe in libello de Hominis Natura inſcripto.

XIV.

Quæſiuit enim in eo Hippocrates primo. πότερον ἕν ἐστι ὁ ἄνθρωπος. *i. An homo vna quædam ac ſimplex ſubſtantia ſit, vno ſimpliciq́; Elemento conſtans: an compoſita ex pluribus diuerſisq́; ſimplicibus corporibus?*

XV.

Secundo: quas vires habeat Homo, ad agendum patiendumq́;, ex ijs quibus compoſitus eſt, deductas?

XVI.

De priori ergo agens, probat Hominem non eſſe ſimplicem quandam ſubſtantiam, ſed compoſitam, ex pluribus diuerſæ naturæ ſimplicibus corporibus; nempe, Calido, Frigido, Humido, Sicco: aut ſi mauis, Igne, Aqua, Aëre, Terra.

XVII.

Hæc autem, etſi ſunt communia, omnium rerum, quæ in hoc mundo ſublunari generantur elementa: non immediatè tamen Hominem cõponunt: ſed, interuenientibus multis mutationibus, prius in quatuor humores tranſmutantur, ex quibus immediatè deinde homo, in prima conceptione formatur, augetur & editus in lucem, nutritur.

XIIX.

Nec obstat hisce: quod lib. 1. de semine cap. 2. partes quædam ex semine, quædam ex sanguine facta esse dicuntur.

XIX.

Nam vt textu 27. huius libri, de Natura hominis, id explicat Galenus: Seminis ipsius moles, ex qua fit prima delineatio, spermaticarum partiū, tam est exigua, vt respectu eius, quod ex sanguine materno accedit, quasi pro nihilo habeatur: Deinde eadem quoq; moles seminis, ex sanguine ortum habuit.

XX.

Quatuor hi humores sunt Sanguis, Pituita, Bilis, Flaua, Melancholia: qui secundum naturam, simul omnes mixti sunt inter se, in ipsa sanguinis massa, quæ in venis atque Arterijs, per vniuersum corpus distributis, ceu in penu quodam continetur.

XXI.

Ex quo penu, omnes partes reliquæ trahunt id, quod sibi familiare est, tum ad sui nutritionem, Incrementumq;, tum alios vsus.

XXII.

Quæ enim: Bilis flaua in vesicā fellis, Melancholia in Lienem, subinde trahitur: & inde etiam exonerantur per Aluū. Eæ sunt deteriores & excrementosæ partes: genuinæ Bilis & Melancholiæ: quæ in venis continentur sanguini permixtæ.

XXIII.

Sic Pituita, quam per os expuimus, & per nares excernimus: habet quidem similitudinem cum ea, quæ est in venis, quia & colore, & temperie ferè conueniunt: non tamen ea est: Sed potius excrementum nutritionis cerebri: generaturq; hæc excrementosa pituita, multis quoq; alijs locis.

XXIV.

Et quamuis secantibus nobis venam aut Arteriam, siue vnam quampiam siue plures: simplex substantia videatur effluere: quam sanguinem omnes vocant: ratio tamen docuit

sanguinem

sanguinem illum, qui in venis Arterijsq; continetur ijsq; sectis effluit: ex quatuor diuersis substantijs constare: Nempe sanguine propriè appellato, Pituita, Bile, Melancholia.

XXV.

Cuius rei comprobatio omnium firmißima ea est: qua vsus est Hipp. textu 27. eiusdem libri de Natura hominis, videlicet, quod in omni ætate, quouis anni tempore, die aut nocte, quamdiu homo viuit: semper exhibito medicamento cholagogo Bilem, Phlegmagogo pituitam, Atrabilario Melancholiam, ex corpore trahere poteris; Vti etiam sanguinem, vulnerata aliqua parte.

XXVI.

Hanc verò rationem probationemq; Galenus, & illic in comm. & lib. 2. de Elementis, præcipuè cap. 2. 5. & lib. 6. de Placitis cap. 8. declarat multis modis. Primum à prudentia Artificis, cui tantam corporis nostri partium diuersitatem, neq; ex vna eademq; materia fabrefieri, neq; nutriri visum fuit: sed ex massa sanguinis, quatuor humoribus permixta, vt singulis commoda materia suppeteret.

XXVII.

Deinde quod in sanguine, qui secta vena effluit, obseruentur variæ partes, quædam planè rubræ ac floridæ, quædam Nigræ crassæq; in fundo: quædam flauescentes: in quibusdam verò etiam aliquid manifestè album apparet.

XXIIX.

Tertiò quod prout alius atq; alius horum humorum abundauerit, ita etiam corporis habitus fiant diuersi: alijs floridi & rubicundi: alijs pallidi: nonnullis nigri: quibusdam albi ac molles.

XXIX.

Quibus accedit similitudo multarum aliarum rerum, quæ cum intuitu videantur vnæ esse: tamen verè constant ex diuersis substantijs: vt in Lacte euidenter apparet.

XXX.

Id enim, cum à reliquo sanguine, in venis Arteriisq; contento, non nisi longiori concoctione differat: & expressum ex uberibus, vna simplexq; substantia intuentib. videatur: tamen separatur in substantias planè diuersas. Nempe Caseosam duplicem, primariam & secundariam: pinguem & serosam.

XXXI.

Recentiores malè accommodant huc musti exemplum. Cuius partium diuersitas, nō facit ad demonstrandos diuersos humores sanguini in venis permixtos: sed ad declarandum, quomodo ex iisdem humoribus, post primam generationem, partes quædam excrementosæ, in vesicam fellis & lienem separentur. Vt videre est lib. 2. de Facultat. Natur. cap. 9. & lib. 4. de vsu partium cap. 3. 4.

XXXII.

Sed neq; plures sunt quam quatuor humores in corpore. Nam vt dicitur cap. 6. libri de causis Morb. item lib. 2. de feb. diff. cap. 6. & lib. 3. de locis Affectis cap. 7. d. omnis humor in corpore: aut est calidus siccusq;, isq; in genere bilis flauæ continetur. Aut frigidus & Humidus, & sub Pituita comprehenditur: Aut frigidus siccus qui est Melancholicus: aut calidus & humidus, isq; sub sanguine comprehenditur.

XXXIII.

Oculorum, qui dicuntur humores, partes eorū sunt, Actionem visionis obeuntes, aut eidem conferentes.

XXXIV.

Serositas sanguinis, quam Renes attrahunt, excrementum est omnium humorum; omnis enim serositas est excrementū lib. 2. de Natur. Facul. cap. 9. d.

XXXV.

Humidum Radicale Barbaris nuncupatum, & à Recentioribus Humidum primigenium dictum, ab iisdem ita explicatur, vt sit substantia oleosa quædam, in qua innatus calor, tan-

quam

quam flamma ab oleo, sustentatur. Itaq; secundum hos, erit aliquid ex quatuor humoribus factum.

XXXVI.

Quod si Galenũ sequamur, ab intricata de Humido Radicali disputatione, quæ in nullo sensu habet fundamẽtũ, recedemus: & dicemus, Spiritum Natiuumq; calorem, prima esse Animæ vehicula, primamq; sedem, primaq; instrumenta.

XXXVII.

Spiritum ex sanguine generari: calorem natiuum in sanguine accendi. Et vt Lucerna flammam ex funiculo ardentem, oleo moderato fouet. Ita Corpus nostrum, in corde ceu funiculo, ex sanguine calorem Natiuum accendente, vitam fouere. cap. 3. libri de vtilitate Respirationis circa finem.

XXXIIX.

Consentiunt cum hac doctrina: tum illa quæ in Animi perturbationibus euenire cernimus, in quibus vnà cum calore, sanguis totus euidenter mouetur: Exempli gratia per iracundiam, totus fertur ad exteriora: quibusdam nonnunquam refugit totus ad centrum: Vt quandoq; illic etiam suffocetur veluti in Timore. Tum quod per magnas hæmorrhagias, vitam finiri nouimus Lib. 2. de caußis Sympt. cap. 5. circa finem, & cap. 2. f. lib. quo docet, Animi mores sequi temperamentum.

XXXIX.

Vt autem non plures sunt humores quam quatuor, in venis & Arteriјs, ita neq; sunt pauciores: ijdemq; tota substantia à se inuicem differunt, vt proportione quadam quatuor mundi Elementis respondeant.

XL.

Neque approbamus quod Fernelius alias vir Doctißimus lib. 6. Physiolog. cap. 8. docuit: hos humores in venis esse tantum quasdam sanguinis differentias: Ita vt quæ eius pars, moderatior rubicũdiorq; sit, ea pro sanguine proprie appellato

sit habenda quæ tenuior flauiorq́; , Bilis: craßior & nigrior Melancholia, liquidior albiorq́; pituita.

XLI.

Sed cum Hipp. dicimus : Bilem quæ est sanguini permixta: de essentia eius esse: quæ in vesicam fellis trahitur. & Melancholiam, de Essentia eius, quæ trahitur in Lienem : vno hoc excepto, quod deterior pars semper bilis & Melancholiæ, ex sanguine in vesicam hanc, atq; Lienem, tanquam excrementosæ attrahantur. lib. 2. de Natur. Facult. cap. 9.

XLII.

Cuius rei certißima demonstratio ea est; quam Hipp. textu 27. 28. & sequentibus habet. scil. quod in omni ætate, die, nocte, quacunq; hora, per pharmacum tales ex corpore educuntur, quod certè fieri non posset, nisi in eo essent.

XLIII.

Neq; Rectè dicere poßis; Melancholiam & Bilem, quæ Medicamentis educũtur: ex sola vesica bilaria aut Liene trahi.

XLIV.

Maiori .n. quantitate educuntur, præsertim insuper purgationibus, quã quæ in sola fellis vesica aut liene contineãtur.

XLV.

Icteri præterea critici, Erysipelata, ab ea bile proueniunt, quæ in venis sanguini permixta continebatur.

XLVI.

Deniq; Vrinæ, nonne sunt amaræ ob bilis admixtionem, etiam in sanis hominibus?

XLVII.

Sed si amara non nutriunt : bilis tam amara, quem vsum habet in sanguine? Item cur tota massa sanguinis non fit amara?

XLIIX.

Respondemus multis modis. I. Deteriorem maximeq́; amaram trahi ad vesicam fellis. II. Si Ars potest ea quæ per se edendo non sunt, ita cum alijs miscere, vt sint aliorum condi-

condimenta. lib. 4. de simp. cap. 16. multò magis potest Natura sanguinis massam miscere, ex quatuor diuersis substantijs: vt tota aptior sit ad Nutritionem. III. In biliosis naturis, per longum ieiunium: sanguinem aliquando fieri Amarũ, vt eodem loco à Galeno dicitur.

XLIX.

Concludimus ergo cum Hipp. textu 24. & sequentibus. Hos quatuor humores, substantia esse planè diuersos, primum κατὰ νόμον ex veterum auctoritate, qui eorum singulis tanquam diuersis rebus, diuersa nomina imposuerunt.

L.

Secundo κατὰ φύσιν: quia differunt Qualitatibus visibilibus. Sanguis enim rubeus est; Bilis est Flaua, Melancholia Nigra, Pituita Alba.

LI.

Tertio differunt qualitatibus primis. Sanguis est temperatus, ad calidum & humidum modicè Vergens: Bilis calida & sicca: Melancholia frigida sicca: pituita frigida humida.

LII.

Quartò differunt Qualitatibus gustabilibus: Nam sanguis, si secundum naturam se habet, est dulcis, Bilis Amara, Melancholia Acida, Pituita Insipida.

LIII.

Quinto à diuersis medicamentis trahentibus, ex corpore educuntur. Inuenies enim bilem trahentia, quæ pituitam non ducunt, & trahentia Melancholiam, quæ non ducunt pituitam aut sanguinem.

LIV.

Sexto quia diuersis Anni temporibus, diuersisq; cæli constitutionibus, horum singuli augentur minuunturq;. Sanguis enim Vere copiosior est, quam alijs Anni tēporibus. Bilis in Aestate. Melancholia in Autumno, Pituita Hyeme dominatur.

LV.

Septimo: quod diuersi Morbi ab horum singulis, naturalem

modum eggredientibus generentur: hæmorrhagiæ quidem à sanguine: Catharri, tumoresq; albi à pituita. Febres tertianæ à bile. Quartanæ à Melancholia.

L V I.

Ex hisce autem, quatuor humoribus omnibus, certa proportione mixtis, formatæ sunt corporis nostri partes similares: quibus instrumenta totumq; corpus componitur.

L V I I.

Primum quod ex nullo horum solo, possit suppeditari commoda materia, ad tantam partium diuersitatem formandam, augendam, nutriendam. lib. 2. de Elementis cap. 2.

L I I X.

Secundo constat, ex ijs quæ de fœtus formatione docentur, omnes partes formari ex sanguine materno, vna cum semine vtriusq; parentis: in vtero etiam ex eodem materno sanguine nutriri. Cæterum & sanguis maternus constat mixtione quatuor humorum: & semen quoq; vtriusq; parentis, ex sanguine generatur, quatuor humorũ mixtione composito, vt docet Gal. textu 18. 27. eiusdem libri de hominis Natura.

L I X.

Tertio ijdem quatuor humores, in hominis corpore semper inueniuntur, in omni ætate, Anni tempore, die, nocte, quamdiu potest spiritum trahere tex. 27.

L X.

Quarto, si vno aliquo aut pluribus priuatur, necessario interit, vt cernere est in superpurgationibus, & magnis hæmorrhagijs textu 28. 39.

L X I.

Quinto quatuor ijdem hi humores, ita se habent in homine, ceu μικροκόσμῳ ad omnem ætatem: totiusq; vitæ spatium, quomodo Calidum, Frigidum, Humidum, Siccumq; Elemẽta, se habet ad Mundum hunc infra lunam existentem. Et proinde, aut Mundus per totum Annum, imò per omnes Annos, ex hisce constat: ita etiam μικρόκοσμος ex quatuor humoribus. text. 38. 39.

Vt au-

LXII.

Vt autem ex hisce omnibus constat homo: ita ex ijsdem acquirit vim, quam habet ad Agendum & Patiendum. Vnde permotus Hipp. dixit eosdem Humores, Hominis Naturam esse. Secundum eum scilicet explicandæ Naturæ modum, quem antè proposuimus, ex Platone.

LXIII.

Vires hæ: sunt Facultates: Animales, Vitales, Naturales. Exẽpli gratia, Mouendi sentiendiq́; in sensus Motusq́; Instrumentis. Pulsandi in corde & Arterijs, Cõcoquendi cibi in ventriculo. Sanguificandi in Hepate, lac generandi in mammis, & vrinam trahendi in Renibus, idemq́; de cæteris aliarũ partium facultatibus & Actionibus sentiendum est.

LXIV.

Quoniam autem ex similaribus constant Instrumentariæ: & ex Instrumentis, vniuersum corpus componitur: sequitur sanè, quod vnde partes similares habent vim agendi, & patiendi: Inde quoq; Instrumentariæ, vniuersumq́; corpus eandem obtineat.

LXV.

In omni præterea Instrumento: vna quædam pars similaris, ferè est Actionis caussa, reliquæ eidem, vsum aliquẽ conferunt, vt dicitur cap. 6. libri de Morb. Differ. Itemq́; 2. Meth. cap. 6. & 7. Method. cap. 2.

LXVI.

Itaq; si ostenderimus, partes similares ex his quatuor humoribus, vires & facultates suas obtinere, ad agendum, & patiendum: simul etiam patebit, totum corpus suas principales vires ex ijsdem habere.

LXVII.

Principales dico: ne quis putet, me conformationi, Magnitudini, Numero, ac Situi conuenienti partiũ nihil attribuere.

LXIIX.

Habet autem omnis pars similaris facultatem, quam obti-

net qualemcunque, ex tali quadam mixtione Calidi, Frigidi, Humidi, Sicciq́ Elementi: quod tanquam alibi à Galeno & Aristotele copiosè demonstratum: pro confesso accipimus: & cum ÿsdem, pro fundamento omnis Methodi Medendi ponimus.

LXIX.

Sed Calidum, Frigidum, Humidum Siccumq́ Elementa, non Immediatè ingrediuntur, similarium partium compositionem: Verum prius per varias alterationes, transmutantur in quatuor humores: ex quibus Pituita Aquam, Sanguis Aërem, Melancholiam Terram, Bilis flaua Ignem repræsentat.

LXX.

Quod si ergo quatuor humorum iusta proportio, bonaq́ constitutio, in cuiusq́ partis similaris Formatione, Auctione, & Nutritione, continet conuenientem, calidi, frigidi, humidi sicciq́ Elementi mixtionē: certum est, quod eadem iusta proportio, bonaq́ constitutione quatuor humorum, caussa quoq́ erit facultatum, quas eædem partes obtinent.

LXXI.

Et contrà, inepta eorundem proportio, malaq́ constitutio: efficiet vt partes earumq́ facultates patiantur Actionesq́ lædentur. tex. 18.

LXXII.

Et in hanc sententiam Hipp. textu 18. libri de Hominis Natura de ÿsdem humoribus dixit, καὶ ταῦτα ἔστιν αὐτέῳ ἡ φύσις τοῦ σώματος, καὶ διὰ ταῦτα ἀλγέει καὶ ὑγιαίνει. *id est, Hi quatuor humores ipsi Homini sunt Natura corporis: & propter hos valet, & Aegrotat.*

LXXIII.

Ex textu sequenti ait, Valere quidem hominē ὅταν μετρίως ἔχει ταῦτα, τῆς πρὸς ἄλληλα κρήσιος καὶ δυνάμεως καὶ τοῦ πλήθεος, καὶ μάλιστα ἢν μεμιγμένα ᾖ. *i. quando ÿdem quatuor humores mediocriter se habuerint, temperie, facultate, vi, copiaq́, ac insuper quam maximè fuerint permixti.*

Quæ

LXXIV.

Quæ verba ex Galeni sententia, nos ita interpretamur, vt asseramus sanitatem partium similarium, ex duabus horum humorum conditionibus dependere, quarum vna penes κρῆσιν *quam Græci* κρᾶσιν *nos Temperiem vocamus, Altera penes* μίξιν *mixtionem consistit.*

LXXV.

In κράσει *duo requiruntur,* δύναμις καὶ πλῆθος τῶν κεραννυμένων*.i. facultas & copia eorum, quæ contemperata sunt: Exempli gratia, in massa sanguinis quo partes augentur, formantur, nutriuntur, conueniens erit quatuor humorũ* δύναμις*, si ij neq; Calidiores, neq; Frigidiores, Humidiores aut Sicciores existant quam oporteat, Cõueniens quoq; erit* πλῆθος*, si iusta sit omnium proportio, vt sanguis neq; nimium Pituitosus, Biliosus, aut Melancholicus existat.*

LXXVI.

Μίξις *autem exacta, omnium quatuor humorum inter se, conducit & ad Temperiem meliorem efficiendam: atq; etiam ad vnitatem partium, qui ex ijsdem nutriuntur.*

LXXVII.

Vt autem ex hisce oritur sanitas, quæ caussa est omnium bonarum Actionum: ita ex ijs quæ hisce contraria sunt, sequitur Morbus, qui passionis læsionisq; Actionum est caussa.

LXXIIX.

Eaq; expreßit Hipp. textu 20. inquiens Αλγέει δ᾽ ὁκόταν τὶ τουτέων ἔλασσον ἢ πλέον γένηται ἢ χωρισθῇ ἐν τῷ σώματι, καὶ μὴ κεκραμένον τοῖς πᾶσιν*.i. Aegrotat homo. Si quid horum (nempe* τῆς δυνάμεως καὶ τοῦ πλήθεως *) parcius aut copiosius euaserit aut si seorsim à reliquis separetur.*

LXXIX.

Hinc quoq; prima genera Morborum, quæ partibus similaribus accidunt, deducuntur. Nam si quid τῆς δυνάμεως *quatuor humorum, plus aut minus iusto fuerit: Inde Necessario sequitur simplex intemperies. Si verò* καὶ δυνάμεως καὶ πλή-

θε☉ quoppiam plus aut minus iusto fuerit : intemperies sequitur cum humoris affluxu, vti etiam solutio cōtinui: si quid χωρις ῇ ἐν τῷ σώματι.

LXXX.

Organici Morbi autem, qui penes Viliatam partium conformationem, Magnitudinem, Numerum, Situmq́ consistunt: non ex Ratione Elementorum, quibus corpus constat, deducuntur: sed ex forma ipsa partium: semperq́ eadem genera Morborum organicorum habebis, qualiacunq́ ponātur esse Elementa.

DE INSTRVMENTO SANGVIFICATIONIS, VENARVMQVE PRINCIPIO DISPVTATIO Seconda.

THESIS I.

QVoniam in superiori disputatione ostendimus, Naturam hominis constare, ex mixtione quatuor humorum, qui in venis Arteriȳsq́ continentur; Idcircò proximum est, vt ad eandem Hominis Naturam meliùs intelligendam, etiam quæramus, de eorundem humorum generatione.

II.

In hac autem Disputatione, Caussæ nobis inquirendæ sunt, ex quib. quatuor humores, totaq́ sanguinis massa generetur.

III.

Et quia de finali Causa, vsuq́ omnium humorum, itemq́ de forma cuiusque eorum, abundè in priori disputatione est dictum: Idcircò de eorum Materia & Efficiente hic erit dicendum.

IV.

Cuius rei Exordiū hinc sumendū est, quòd quæ Caussa formauit

manuit partes corporis nostri, eadem facultates ijs attribuit, quibus augeri, nutriri & conseruari possent.

V.

Vt ergo omnibus aliis partibus: ita ventriculo quoq; facultatem inseruit, qua percipere posset indigentiam alimenti: inde verò irritari, ad illud per os acquirendum: ex ore attrahendum: Attractum retinendum: Alterandum, Alterato fruendum, & quod Reliquum superest, tanquam onerosum excrementosumq;, à se in Intestina expellendum.

VI.

Et quamuis ventriculus, Ratione Carens, nō propter alias partes trahat, sed perinde vt aliæ partes, à propriæ indigentiæ sensu, adeoq; sui ipsius Causa irritetur ad trahendum: Contingit tamen ex Artificis prouidentia, vt eius, quod ei excrementosum est, magna portio alijs corporis partibus, in Alimentum cedat.

VII.

Itaq; per venas Meseraicas Hepar primum, sibi attrahit chylum, ex ea massa, quam ventriculus reiecerat, Attractum Retinet, Alterat, Alterato fruitur & inde nutritur: & quod reliquum est deinde, etiam tanquam Excrementū in venam Cauam aliasq; reijcit.

IIX.

Ex venis reliquæ partes omnes trahunt, de ea substantia, quam Hepar tanquam superfluam, à se in eas reiecerat: illa autem est Sanguis, quatuor humorum mixtione constans.

IX.

Et perinde vt extra nos videmus, Stercus hominum, quibusdam alijs Animalibus esse Alimentum: ita in humano corpore, excrementi primæ concoctionis, quæ fit in ventriculo, potior pars, est Hepati familiare alimentum: & excrementi concoctionis secundæ, quæ perficitur in Hepate, itidem potior pars, est Alimentum reliquis omnibus corporis partibus, vt docuit Gal. lib 3. de nat. fac. cap. 9. & lib. 6. de placit. cap. 8.

X.

Materia igitur quatuor humorum, qui in massa sanguinis continentur, proxima est, Chylus: qui per Meseraicas venas, ex ijs attrahitur, quæ ventriculus peracta prima concoctione, tanquam superflua, à se in Intestina reiecerat.

XI.

Idemq; chylus cum ob diuersitatem ciborum, quibus nutrimur: tum ob diuersitatem alterationis diuersarum eius partium, factæ in ventriculo: necessariò obtinet partes tenuitate, Crassitie, Caliditate, frigiditate, humiditate, siccitateq; differentes.

XII.

Has differentes chyli partes, necesse est etiam, ab eodem Hepatis calore, inæqualiter alterari: Nam, exempli gratia, quæ tenuiores, calidioresq; eiusdem partes erunt, illæ prius assabuntur, quàm crassiores, crudioresq; moderatè coquantur.

XIII.

Etsi ergo Hepatis respectu vnus idemq; Calor sit: respectu tamen eorum, quæ alterantur ab eo, non est vnus, sed eorum quibusdam moderatus existit: quibusdam nimius: quibusdam nimis debilis.

XIV.

Rectè igitur Galenus lib. 2. de Natur. facult. cap. 8. f. ex sua Hipp. Aristot. Praxagoræ, Philotimi aliorumq; veterũ sententia; dixit sanguinem à moderato Calore gigni. Reliquos humores ab immoderato generari.

XV.

È contra Fernelius Vir Doctiss. hoc Galeni dogma lib. 6. Physiolog. cap. 4. malè reprehendit.

XVI.

Nec probamus etiam modum, quo idem Fernelius cap. 2. eiusdem libri, docuit chylum hunc ad hepar peruenire: asserens cibi ac potus distributionem, non tantùm tractione venarum,

narum hepatis, ac reliquarum partium fieri, sed etiam Spontaneo influxu.

XVII.

Quod si .n. spontaneo fluxu, & non tractione Hepatis ac Venarum, in Potationibus vinum distribueretur: deorsum potius per amplas vias, ponderis sui ratione, in intestina & aluũ vacuaretur: quàm quod ad latus ferretur, per angustissimas ac repletas vias, versus Renes ac vesicam.

XIIX.

Sed si omnis cibi ac potus distributio, fit sola tractione Hepatis venarum, ac partium trahentium sibi id quod est familiare: cur contingit homines plethora ac cachexia laborare? cur plus trahunt partes quam opus sit?

XIX.

Respondemus: Omnibus partibus inesse vim, trahendi id quod est familiare: sed quantitatem eius quod trahi oportet, non Tractricis, sed Retentricis facultatis respectu, esse definitam.

XX.

Attractrix enim non cessat trahere, donec Retentrix grauetur: apparetq́; id in Helluonibus, quorum ventriculus deglutit, donec nausea superueniat.

XXI.

Consuetudo quoq; multum facit, vt plus aut minus partes trahere possint.

XXII.

Deniq; etiam hoc addimus. Sicuti quædam actiones voluntariæ, Necessitati naturæ sunt obligatæ, vt etiamsi nolis, tamẽ eas cogaris edere: Ita quasdam Naturales, voluntati nostræ aliquantum obedire.

XXIII.

Hæc de materia quatuor Humorum, deinceps ad Efficientem caussam veniendum erit, cuius nomine, intelligimus par-

rem corporis nostri, quæ sanguinem efficit, in quo omnes quatuor humores continentur.

XXIV.

De hac parte triplices iam olim fuerunt sentētiæ, Quidam enim asseruerunt Cor esse sanguinis officinam, & venarum omnium principium: Alij venis, hoc ipsum attribuerunt: alij deniq; hepati sanguinem generandi munus ascripserunt, venarumq; principium attribuerunt.

XXV.

Cor ipsum sanguinis officinam esse, existimauit Aristoteles lib.2. de part.ani.cap.7 & lib.3.cap. 4. docuitq; vnam tantùm esse partem principem, quæ sedes foret omniū facultatum, & proinde etiam sanguificæ.

XXVI.

Eandemq; sanguificā vim ob id cordi ascribit, quòd videamus in Cordis ventriculis, ab ipsa cordis substantia, sanguinem immediatè contineri, cùm cæteræ partes omnes, eum non nisi in vasis contineant.

XXVII.

Hinc autem inferebat Venas & Arterias quoq; inde oriri, & sanguinem ab ijsdem cauitatibus assumere.

XXIIX.

Cui ex Galeno Respondemus. Primò. Cor immediatè continere sanguinem & primariò, nō quemlibet autem, sed sanguinem spirituosum calidioremq;, qualis est etiam in Arterijs, quo sensu Plato in Timæo dixit; Cor esse πηγὴν τοῦ περιφερομένου σφοδρῶς αἵματος, id est, fontē eius sanguinis, qui cum impetu fertur lib.6.cap.8.d. de Placitis.

XXIX.

Eundem autem sanguinem, haurit cor ex Hepate, per truncum Venæ Cauæ sursum ascendentem, eumq; præparat & talem efficit.

XXX.

Quòd si enim venæ ex corde orirentur, & non ex Hepate, oporteret

oporteret truncum vnum aliquem, aut plures maximos esse, in ipso exortu ex corde, qui sensim in minores per vniuersum corpus distribuerentur, vti videmus in exortu Arteriarum contingere.

XXXI.

Sed hoc iuxta hepar apparet, non iuxta cor: ex Hepate enim prodeunt duo trunci maximi, vnus vena portæ, alter Caua Venæ; qui sensim in minores distribuuntur, per vniuersum Corpus lib. 6. de Plac. cap 3.

XXXII.

In nullam enim partem omnes venæ conueniunt, quàm in Hepar: vt ex eo ortum trahere eas oporteat. libr. 6. de Placit. cap. 8.

XXXIII.

Deniq; si hepar non sit Sanguificationis instrumentum: frustra id factum esse oporteret lib. 6. cap. 4. de Placit.

XXXIV.

Etsi fortè dicas, Hepar Sanguinem præcoquere & præparare cordi, vt in eo perficiatur & absoluatur, rursumq; hinc confici, Cor esse sanguinis veram officinam.

XXXV.

Duo iterum tibi obstabunt: nempe quod ita oporteret totum sanguinem in Hepate genitum, ad cor transmitti: vti totus chylus ad Hepar mittitur: & tota vrina ad vesicam.

XXXVI.

Deinde oportuisset, ea quæ sanguinem expurgant Vasa, Cordi adhærere, non hepati lib. 6. de Plac. cap. 4.

XXXVII.

Altera sententia fuit eorum, qui existimarunt: Sanguinem generari à propria venarum substantia; quam etsi Gal. lib. 6. de Placit. Hipp. & Plato. præcipuè cap. 8. euidenter confutauerit: extitêre tamen superioribus annis, qui eam propè sepultam iterum eruerunt, & Argumentis confirmare conati sunt.

XXXIIX.

Ex hisce mihi videtur primus fuisse Laurentius Ioubertus Paradoxo 4. decadis primæ: quem postea Iacobus Scheckius in lib. de Sanguificationis instrumento, Archangelus item Picolhomineus, & alij sequuti sunt. Viri certè Doctiss.

XXXIX.

Argumentis vsi sunt varijs: Primumq; autoritate Galeni nituntur, qui multis locis asserit: venis inesse vim sanguinem generandi.

XL.

Deinde, cùm venæ omnes sanguinem secundùm Naturam contineant, eædemq; ante hepar extiterint, necesse esse aiunt, vt eum ipsæ confecerint, non ab hepate acceperint.

XLI.

Tertiò omnes Actiones Naturales, requirunt, vt Agentia per contactū agant, in id quod patitur: itaq; cùm venæ, primæ hauriant chylum ex intestinis, eundemq; tangant; meritò ipsæ quoq; eundem Alterant & in sanguinem conuertunt.

XLII.

Hepar enim non tangit ipsam massam sanguinis: quia tantummodo forinsecus venis adnascitur.

XLIII.

Quartò, si Hepar esset Sanguinis officina, oporteret in eo Cauitatem esse factam, in quam chylus reciperetur, alteraretur, & in sanguinem contactu propriæ carnis iecorariæ, conuerteretur: vti in ventriculi cauitate cernimus, cibos in chylum, contactu propriæ substantiæ conuerti.

XLIV.

Colorem sanguinis rubrum esse posse, quamuis venæ à quibus factus est, sint albæ. Primum quia color est accidens. Item: quia à calore venarum coquente sanguinemq; efficiente, materiæ cōtentæ primum albescant: secundò flauescant, tertiò Rubescant, & vlterius cocta materia nigrescat, vti carnes ab igne affici nouimus.

Scheckius

XLV.

Scheekius vir Doctiß. propterea sanguinem rubrum esse dicit: quòd venæ eum generent, non Actione ὁμοειδεῖ, qualis ea est, qua partes nutrimentum sibi aßimilant, sed Actione quæ fit κατ' ἐντελέχειαν: qualis ea est qua, Astra generant Metalla: in hac enim, non similem esse Effectum efficienti.

XLVI.

Hepatis vsum eum tantummodo esse, vt extremitates primarum venarũ copulentur cum extremitabus secundarum: hoc est, vt Radices venæ portæ coniungantur, cum radicibus venæ cauæ. Item vt biliosus humor illic expurgetur, & sanguis perfectior illic fiat.

XLVII.

Non posse etiam fieri, vt ventriculus & intestina nutriantur sanguine, nisi concedamus, venis inesse vim sanguificam.

XLIIX.

Arterias quæ in ventrem & intestina pertingunt, necessariò attrahere aliquid chyli, eumq́; oportere non ab hepate, sed ab ipsa Arteriarum substantia, in sanguinem conuerti.

XLIX.

Quid igitur ad hæc Argumẽta Respondendum? Nimirum Galeni auctoritatem quod attinet, ad hanc primum Respondemus: Galenum seipsum explicare, ita vt quæcunq; vis venis insit sanguifica, ea ijs insit, ὀ κατὰ τὴν ἑαυτῶν φύσιν, non ratione propriæ naturæ: sed ratione principij vnde oriuntur lib. 6. de Plac. cap. 8.

L.

Nam quemadmodum nerui à cerebro animalem: Arteriæ à corde pulsificam: ita venæ ab hepate obtinent τὴν φυτικὴν δύναμιν. i. facultatẽ Naturalem. lib. 1. de vsu part. cap. 16.

LI.

In eandem sententiam lib. 4. de vsu part. cap. 12. ait venis Meseraicis propter hepar, inesse vim aliquam sanguinem efficiendi.

LII.

Hinc fit vt chylus in ÿſdem, ὑπογραφὴν τινὰ καὶ ἀμυδρὸν εἶδος αἵματος, id eſt, quandam rudem ſanguinis delineationem ac ſpeciem acquirat, antequam ad hepar perueniat cap. 3. eiuſdem libri.

LIII.

Venas deinde negamus fuiſſe ante hepar: & negamus etiam ſequi, vt ſi ſanguinem ſecundùm naturam contineant: eum propterea ipſæ generarint.

LIV.

Nam cor etiam in ſuis ventriculis, ſanguinẽ continet ſecundùm Naturam; nec tamen eum generauit; ſed ab hepate hauſit.

LV.

Venas ante hepar fuiſſe, dupliciter aſſerunt: Alÿ quidem propter vmbilicalem venam, quæ omnium prima eſt; quæq; ſanguinem ad hepatis generationem ſuppeditat.

LVI.

De hac dicimus, quod non ipſa ſanguinem generat, ſed trahit ex materno vtero: deinde quod eadem non niſi tamdiu vena ſit, quamdiu cohæret cum venis vteri materni. Vt proinde venarum vteri materni potius, quàm fœtus, propago quædam exiſtat: à quibus vbi eſt abſciſſa, in ligamentũ abit.

LVII.

Quæ verò propriè venæ ſunt fœtus, quibus augetur, nutritur, in vtero & extra vterum: eas vt concedimus, ex vmbilicali ceu Traduces tranſplantatas: ita aſſerimus, Radicari hanc tranſplantationem oportuiſſe in Hepate, & inde progerminari. de fœtus format. cap. 3. b. & lib. 6. de Plac. cap. 5.

LIIX.

Eſtq; hæc reliquarũ venarũ ab vmbilicali traductio, ſimilis ei, qua de Arborib. in Arbores vites per Rũpos traducũtur.

LIX.

Nam & Rumpi, qui prius ex ſtirpe ſuccum trahunt, ſcrobibus

bibus defoßi, Radicationem faciunt in terram: & inde postea trahunt alimentũ, crescuntq́, quamuis à stirpe amputentur.

LX.

Scheckius Vir Doctiß. docet, Venas, Arterias, Neruos, omnium esse prima corpora, ceu stamina telarum: quibus omnis generis parenchymata & Carnes, perinde vt subtegmina telarum, intertexantur, & proinde venas ante Hepar fuisse: nec sanguificam vllam vim, habere ex eo potuisse.

LXI.

Id duobus modis probat: Quia ex semine formentur. Et quia aliàs non possent perforare partes, per quas est transeundum, si ÿs essent posteriores.

LXII.

Nos verò dicimus ex semine formari, nos venas, Arterias, Neruosq́, solùm: sed etiam ossa, Cartilagines, ligamenta, membranas, tendines, omnesq́, spermaticas appellatas partes.

LXIII.

Cumq́, vtriusq́, parentis semen, vix Auellanæ nucis molem æquet, nec vteri capacitas, in muliere non prægnante, maiorem molem capiat: sequitur singularum spermaticarum partium, ex tam exigua mole, non nisi primordia quædam primũ formari posse, aut quasdam veluti Radices, qualis est in venoso genere, vmbilicalis vena.

LXIV.

Ex hisce verò primordÿs ac veluti Radicibus, vna cum carnibus augeri & crescere singulas partes; nec opus esse eas perforari, cùm vnà cum illis crescant.

LXV.

Ad id quod de Contactu afferunt, Respondemus, contactum nõ omnem esse immediatum. Nam & ignis per ollarum ferream substantiam, Aquamq́, item in ollis contentam penetrat, & coquit carnes.

LXVI.

Et calor Gallinæ incubantis, penetrat putamen albumenq́,

oui, & alterat genituram in profundo oui, efficitq́; pullum.

LXVII.

Cur ergo nequeat Hepatici Parenthymatis facultas, per tenuissimam venarum substantiam penetrare, & contentam in ijs materiam, secundùm suam naturam alterare, & in sanguinem commutare.

LXIIX.

Cauitatem verò quod attinet. Respondemus ex lib. 6. de Anat. administ. cap. 2. & lib. 4. de vsu part. cap. 13 g. b. longè maiorem esse mutationem, qua ex chylo fit sanguis, quàm ea sit, qua ex cibo fit chylus.

LXIX.

Vt eadem magna mutatio fieri posset commodius, non coniunctim totam chyli materiam, in sinu quodam concoqui oportuisse: sed in multas partes diuisam per hepatis substantiam, in tenuissimasq́; venas distributam.

LXX.

Ruboris in sanguine rationem, ab Iuberto & ijs qui illum sequuntur allatam nõ aptam esse, plurimaq́; inde sequi absurda, & inter cætera; quòd ita oporteret, primò totum chylum in pituitam; secundò in bilem, tertiò in sanguinem, vltimò in Melancholiam verti.

LXXI.

Quam Scheckius adfert, adhuc minus aptam esse: nam ex ea sequitur plures esse facultatum differentias in Homine, quàm Animales, Vitales & Naturales.

LXXII.

Eam enim quam κατ᾽ ἐντελέχειαν vocat, ad nullam harũ possis reuocare, cùm sanguificam oporteat, sub Naturali cõcoctrice esse comprehensam.

LXXIII.

Vsum quem hepati assignant, leuiorem etiã dicimus quàm vt eius caussa tantum viscus in Animante sit factum.

Ventri-

LXXIV.

Ventriculum & intestina, sanguinem ad sui nutritionem, per easdem venas ab Hepate trahere posse, per quas illi chylum transmiserunt, lib. 3. de Nat. fac. cap. 13.

LXXV.

Arterias quæ ad Ventrem & Intestina pertingunt, non chylum inde haurire; sed calorem natiuum eorum fouere lib. 3. de Nat. fac. cap. 14. Vesalius item lib. 5. cap. 3.

LXXVI.

Quòd si ergo & ij qui Cordi: & ij qui venis ascripserunt sanguinis generationem, errarunt: de tertia opinione, quæ id munus ascribit Hepati, quid sentire oporteat, deinceps videndum.

LXXVII.

Hanc sententiam præcipuè Hipp. & Galenus sequuti sunt; qui docuerunt, Hepar esse Sanguinis officinam ac venarum principium. Egitq; Gal. de hac re, præcipuè lib. 4. de vsu part. cap. 3. 4. 5. 12. & lib. 6. de Placit. cap. 3. 4. 5. 8.

LXXIIX.

Ad vtrumq; horum comprobandum, vsus est propositionibus quibusdam ἀναποδείκτοις, tanquam fundamẽtis: è quarum numero hæ sunt.

LXXIX.

Natura omnia agit meliori modo. Itaq; si quam facultatem alicui parti inserit, simul etiam eidem parti attribuit instrumenta, quibus facultas illa possit agere, ne otiosa esse cogatur.

LXXX.

Quæcunq; pars corporis nostri, concoquit aliquam materiam pro alimento, eandem concoquendo sibi assimilat; quod Galenus his verbis expressit: ἕκαστον τῶν ἀλλοιούντων μορίων τὴν τροφὴν, οἷον σκόπον τινὰ ἔχει καὶ τέλος, ἑαυτῷ συνεξομοιῶσαι τὸ ἀλλοιούμενον.

LXXXI.

In venis & Arterijs, Maiores truncos minorum esse principia: perinde vt in Arboribus cernimus, Truncum in maximos Ramos, hosq; in minores, alios atq; alios, ad minimos vsque distribui.

LXXXII.

In omni Instrumento, cui siue vnica, siue gemina aliqua Actio est demandata, vnam quandam similarem partem, esse eius Actionis caussam; & quidem eam, quæ eius Instrumenti propria est.

LXXXIII.

Quæ enim communes partes similares sunt, multis Instrumentis: communem vsum atq; functionem in omnibus habere. Exempli gratia, Neruus, in brachio, manu, digito, pede, ventre, alijsq; partibus, semper est vehiculum sensitiuæ & motricis facultatis.

LXXXIV.

Hisce ita positis sic infertur. Ea pars corporis nostri, generando sanguini est destinata, & illius officina est censenda, in qua omnia instrumenta existunt: quæcunq; & ad materiam comparandam; & ad eam in sanguinem conuertendam: & sanguinem factum ab excrementosis superfluitatibus expurgandum: & ad eum omnibus corporis partibus distribuẽdum requiruntur.

LXXXV.

Omnia autem hæc in hepate habemus: Ad materiam comparandam enim sunt venæ Mesaraicæ, ab hepatis porta prodeuntes, in Intestina & ventriculum, per Mesenterium multiplici sobole distributæ, per quas Hepar tanquam per Manus chylum attrahit.

LXXXVI.

Ad materiam hanc in sanguinem conuertendam, habemus parenchyma hepatis, per cuius substantiam venæ portæ Radices distributæ: continent materiam multipliciter diuisam,

sam, vt magnam hanc mutationem facilius subire poßit, & per concoctionem, in similem ei quod concoquit substantiam conuerti.

LXXXVII.

Cui enim parti corporis similimus est sanguis: ab eiusdem Alteratione & coctione factum eum esse oportet: similimus autem est parenchymati hepatis.

LXXXIIX.

Idem hoc parenchyma, propria est hepatis substantia: neq; in vlla alia parte invenies Carnem, Hepatis Carni similem: cùm reliquæ partes, venæ scil. Arteriæ, Membranæ, ligamenta, & in alijs partibus inveniantur.

LXXXIX.

Expurgando sanguini ab Excrementis, parata habes, primùm vesicam fellis, quæ Hepari adnexa Amarum excrementum trahit. Secundo Lienem è regione positum, qui per Ramũ portæ trahit crassum ac Melancholicum excrementum. Tertiò Renes, hepati subiectos, qui vtrinq; à vena Caua trahunt excrementum serosum.

XC.

Vbi ex concocto chylo & in sanguinem, substantiæ parenchymatis similem conuerso, tantum accepit hepar, quantum pro sui nutritione sufficit: Reliquum tanquam onerosum atq; superfluum, suscipiunt venæ, quæ à gibbo hepatis in Cauam prodeunt, & in omnes partes corporis distribuunt.

XCI.

Etsi quis maximè cum Aristotele contendat, venas ex corde oriri, non ex hepate, is tamen cogitur confiteri, omnes venas in Hepar conuenire: non in Cor, cùm Mesaraicarum nulla cor attingat.

XCII.

Ipsa verò Ratio, ex Truncis maioribus, qui subinde in minores diuiduntur, docet, venas ab Hepate oriri, vt ante propositione 30. contra Arist. ostensum est. Vti etiam, quo modo ex

Hepate oriantur, contra Ioubertum & Scheckium proposit. 53. & sequentib.

XCIII.

Meritò ergo inferimus; Vnde prima origo Venarum, illic esse officinam sanguinis; cùm venæ sint sanguinis propria receptacula.

XCIV.

Deniq; quandoquidem, vt cerebrum Animalis facultatis est principium, & cor vitalis: ita hepar Naturalis potentiæ sedem atque Principium omnes fatentur: sequitur vtiq; quòd vim habeat generandi materiam, propriis functionibus edendis idoneam: neq; enim aliâs esset principium.

XCV.

Præcipuæ actiones Naturales sunt Generatio, Auctio, Nutritio: quæ omnes sanguine perficiuntur, partim immediatè, partim mediatè seminis interuentu, quod etiam ex sanguine fit.

LAVS DEO SEMPER.

